

MANAGEMENTUL DEPISTĂRII PRECOCE A CANCERULUI GLANDEI MAMARE ȘI DE COL UTERIN ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Victor Cernat – dr. hab. med., prof. cercet., Anna Donscaia – dr. hab. med., conf. cercet., Valeriu Bîlba – dr. med., conf. cercet., Natalia Coșciug – dr. psih., Diana Prepelița – dr. med., Diana Brega – dr. med., Victoria Monul – doctorand, Petru Tuzlucoș – doctorand, Natalia Lișița – doctorand, Virgil Ureche – doctorand,
IMSP Institutul Oncologic
 079502429, v.bilba@mail.ru

Rezumat

Morbiditatea înaltă prin cancerul de col uterin și glanda mamară, rezultatele modeste la distanță ale tratamentului, cauzate de depistare tardivă a proceselor maligne au solicitat efectuarea unei cercetări științifice înaintate spre elaborarea managementului depistării precoce a cancerului la localizările menționate. Scopul cercetării propuse a constat în optimizarea serviciului oncologic în RM în baza elaborării programului de screening și aprecierii eficacității lui.

Cuvinte-cheie: cancer de col uterin, cancer a glandei mamare, managementul depistării precoce, optimizarea serviciului oncologic

Summary. The management of the early cancer diagnosis in breast and uterine neck cancer

The high level cancer morbidity and the middle treatment remote results in the uterine and breast cancer need the scientific research fulfilling directed to the early cancer diagnosis. The aim of the research to optimize the Cancer Service basing on the early cancer diagnosis management. The efficiency of the population prophylaxis examination with the screening elements has been appreciated. The early cancer diagnosis algorithm in uterine and breast cancer has been elaborated.

Key word: the uterine neck cancer, the breast cancer, management of the early cancer diagnosis, the cancer service optimizations

Резюме. Менеджмент раннего выявления рака молочной железы и рака шейки матки в Республике Молдова

Высокий уровень заболеваемости раком шейки матки и молочной железы и малоутешительные результаты отдаленного лечения, связанные с поздним выявлением заболеваний, явились основанием для проведения научного исследования, направленного на разработку программы раннего выявления рака указанных локализаций. Цель исследования состояла в оптимизации онкологической службы республики на основании разработки Программы раннего выявления рака шейки матки и молочной железы. Исследование предусматривало оценку эффективности профилактических осмотров с элементами скрининга в ранней диагностике рака шейки матки и молочных желез.

Ключевые слова: рак шейки матки, рак молочной железы, менеджмент раннего выявления, оптимизация онкологической службы

Introducere

Cancerul reprezintă una dintre cele mai groaznice maladii. Mortalitatea și invaliditatea oncologică în Republica Moldova ocupă permanent locurile II – III cu tendință de creștere. Rezultatele tratamentului sunt în corelație directă cu depistarea precoce a proceselor neoplazice.

Elaborarea managementului depistării precoce a unor localizări de maladii oncologice (cancerul de col uterin, cancerul glandei mamare) cu elaborarea algoritmului de diagnostic la diferite etape, dă posibilitatea de a modifica situația cu depistarea tardivă a cancerului în localizările menționate.

Scopul investigației a constat în optimizarea serviciului oncologic în Republica Moldova în baza elaborării managementului depistării precoce a cancerului de col uterin, cancerul mamar.

Sarcini:

1. A studia dinamica morbidității, invalidității și mortalității oncologice în Republica Moldova.
2. A aprecia rolul screening-ului în depistarea precoce a cancerului de col uterin și glandei mamare.
3. A aprecia eficacitatea examenului citologic în depistarea precoce a cancerului de col uterin.
4. A elabora algoritmul de diagnostic la nivelul serviciului oncologic raional.

5. A optimiza serviciul oncologic prin concretizarea sarcinilor diferitor verigi ale serviciului în depistarea precoce a cancerului de col uterin și glandei mamare.

Diagnosticarea precoce a proceselor maligne este o problemă actuală în oncologia contemporană.

Morbiditatea oncologică în Republica Moldova reflectă situația din majoritatea țărilor europene și este în permanentă creștere. La fel sunt în creștere și indicii mortalității oncologice. Structura morbidității ultimii ani rămâne constantă: primul loc deține cancerul glandei mamare 45,2‰ populație feminină, al II-lea – cancerul pulmonar. La femei cancerul de col uterin ocupă locul III. Morbiditatea înaltă prin cancer și rezultatele nesatisfăcătoare la distanță ale tratamentului, cauzate de depistarea tardivă a procesului malign, este problema actuală nu numai în Republica Moldova, dar și în țările economic dezvoltate.

Progresele înregistrate în ultimele decenii în elaborarea metodelor noi de diagnostic și tratament n-au influențat esențial asupra indicelui depistării tardive a cancerului.

Cele menționate confirmă actualitatea investigației științifice propuse, înaintată spre optimizarea diagnosticului precoce a cancerului de col uterin și glandei mamare. Elaborarea strategiei depistării precoce a

cancerului în localizările menționate prezintă nu numai importanța științifică, dar are valoarea practică.

Material și metode:

1) s-au analizat indicii morbidității și mortalității prin cancer în Republica Moldova în perioada anilor 1985 - 2013;

2) screening-ul citologic în populația feminină de vârstă 25 – 59 de ani în baza testului Babeș - Papanicolau (16915 femei);

3) screening-ul mamografic (13167 femei);

4) aprecierea eficacității algoritmului diagnosticului etapizat al cancerului de glanda mamară.

Rezultate obținute

Studierea indicilor morbidității și mortalității prin tumori maligne în perioada anilor 1985-2013 a demonstrat tendință de creștere lentă, dar progresivă a îmbolnăvirilor și a mortalității prin cancer și întinerirea cancerului (fig. 1).

Structura morbidității oncologice în ultimii ani rămâne constantă: primul loc deține cancerul colorectal cu 12%, locul II – cancerul mamar cu 11,5%, pe locul III cancerul pulmonar cu 10,2% urmat de cancerul pilei – 9,1%, hemoblastoze – 6,3%, cancer gastric – 5,1%, prostată – 4,6%, glandă tiroidă – 4,2%, cancer de col uterin -3,6% și ficat – 3,3% (fig. 2).

Ponderea proceselor maligne depistate în stadii

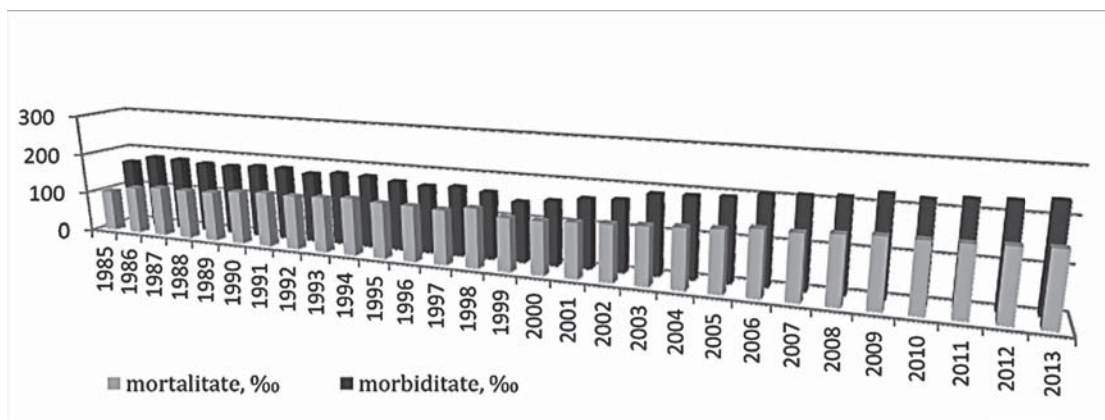

Fig. 1. Dinamica morbidității și mortalității oncologice în Republica Moldova

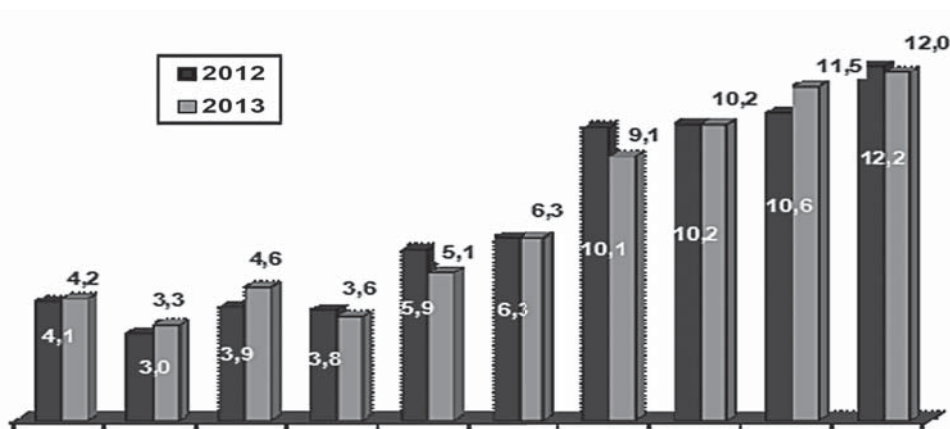

Fig. 2. 10 tumori maligne mai des depistate în Republica Moldova, 2012-2013 (%)

tardive rămâne înaltă în pofida progreselor înregistrate în metodele de diagnostic în ultimii ani (fig. 3).

Screening-ul cancerului de col uterin

În anul 2011 Compania Națională de Asigurări în Medicină a finanțat deplin în premieră pentru RM un proiect de „Screening complex clinico-instrumental pentru depistarea proceselor precanceroase și a cancerului de col uterin” în trei raioane ale Republicii – Strășeni, Fălești și Cahul.

A fost examinată populația feminină asimptomatică de vârstă cuprinsă între 25-59 de ani. Acoperirea populației prin servicii de screening a fost de 90%. Screening-ul s-a efectuat în baza testului citologic Babeș-Papanicolau. Acest test se colecta de către asistentele medicale din cadrul cabinetelor de profilaxie la nivel de AMP din regiunile sus-menționate unde se desfășurau proiectele. Rezultatele screening-ului cancerului de col uterin sunt prezentate în figurile 4, 5 și 6.

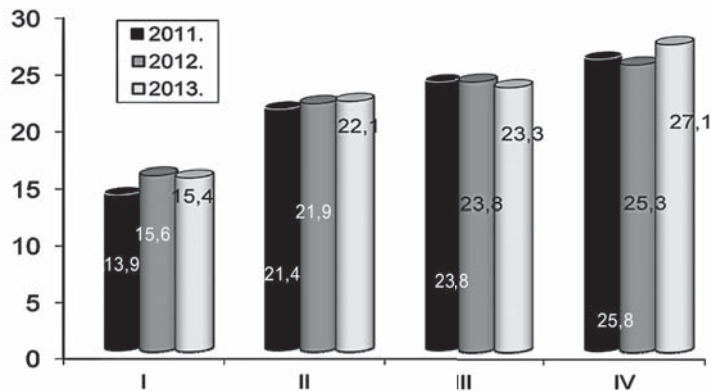

Fig. 3. Depistarea bolnavilor cu tumori maligne pe stadii (%), R.M. (2011-2014)

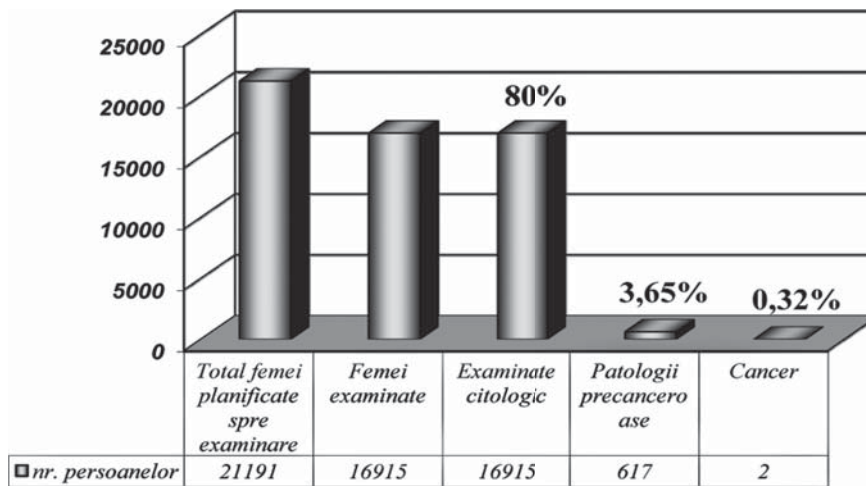

Fig. 4. Rezultatele screening-ului IMSP CMF „Fălești“

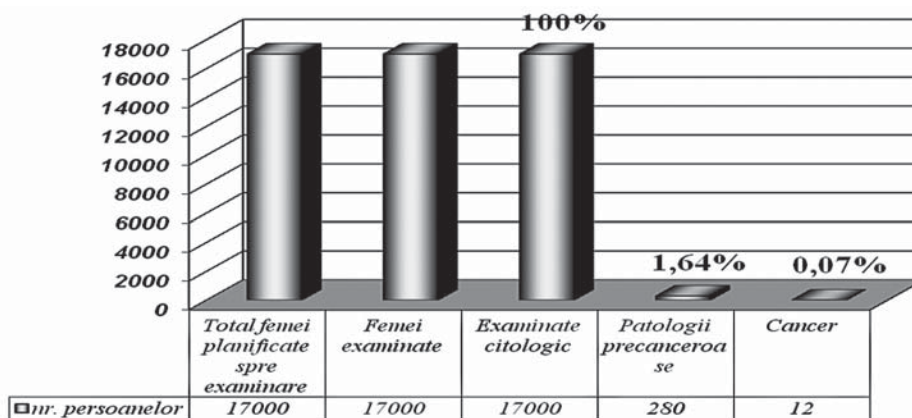

Fig. 5. Rezultatele screening-ului AO „Sănătatea Ta” Strășeni

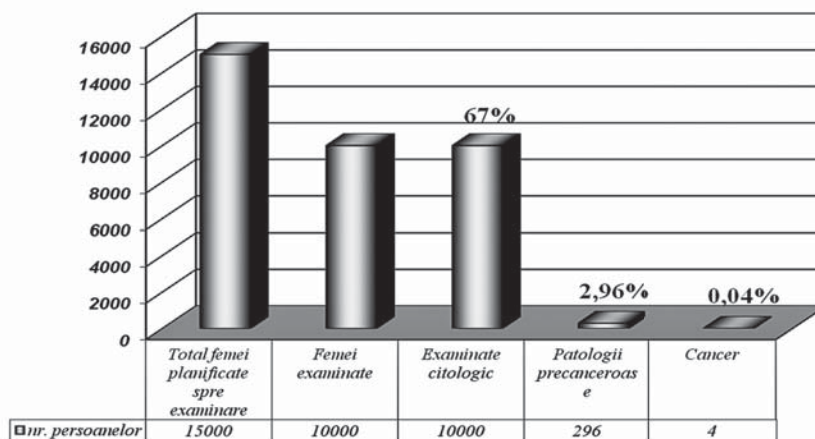

Fig. 6. Rezultatele screening-ului CMP „Prima Medica” Cahul

Din 43 915 femeii investigate ce constituie 82,56% din cele 53 191 planificate au fost depistate 1193 cazuri de stări precanceroase (2,71%) și 18 cazuri de cancer al colului uterin (0,04%).

Economic: costul unei investigații în mediu a fost de 250 – 300 lei; costul tratamentului în caz de proces precanceros este circa 1000 lei; costul tratamentului în caz de cancer ar fi de aproximativ 24000 lei.

Screening-ul cancerului glandei mamare

Pe parcursul anilor 2011-2012 Compania Națională de Asigurări în Medicină a finanțat deplin două proiecte de „Screening complex clinico-instrumental pentru depistarea proceselor precanceroase și a cancerului glandei mamare” în raioanele Anenii Noi și Florești.

În proiectul raionului Anenii Noi au fost supuse examenului mamografic 6666 femeii. Prin această metodă s-a depistat cancerul glandei mamare (CGM) la 112 femeii și la 130 femeii suspecție de CGM. Aceste paciente au fost investigate ulterior la IMSP IO și confirmat citologic și tratat cancerul mamar la 36 paciente și suspecție de CGM la 2 paciente.

În proiectul raionului Florești au fost supuse examenului mamografic la un centru medical 6501 femeii. Prin această metodă s-a stabilit cancerul glandei mamare (CGM) la 12 femeii și la 54 femeii suspecție de CGM. Ulterior la pacientele investigate la IMSP IO au fost confirmate și tratate cancerul mamar la 7 paciente și suspecție de CGM la 2 paciente.

S-au elaborat criteriile constituirii grupelor de risc înalt, care au inclus:

- vârsta de la 45 la 65 de ani;
- anamneza eridocolaterală;
- grupul social;
- zona de rezidență;
- factorii endo și exogeni.

În baza investigațiilor efectuate a fost elaborat algoritmul de diagnostic al cancerului glandei mamare, care a permis etapizarea și majorarea eficacității dia-

gnosticului acestei patologii oncologice. Analiza eficacității algoritmului propus este confirmat prin optimizarea serviciului oncologic referitor la diagnosticul cancerului glandei mamare, excluderea dublării investigațiilor

Discuții și concluzii

Rezultatele obținute ale investigației efectuate au confirmat eficacitatea metodelor de screening în depistarea cancerului de col uterin și glanda mamară.

Etapizarea diagnosticului cu stabilirea sarcinilor concrete la diferite etape de acordare a asistenței medicale dă posibilitatea de a exclude dublarea metodelor de investigații, ce are și un efect economic.

Algoritmul de diagnostic elaborat pentru depistarea cancerului localizărilor menționate v-a servi ca ghid pentru oncologul raional și medicii din rețeaua generală.

În baza rezultatelor obținute se elaborează Programul de optimizare a Serviciului Oncologic în Republica Moldova.

Bibliografie

1. Gh. Țîbîrnă, V. Cernat, D. Sofroni. Managementul serviciului oncologic în republică.. // Buletinul Academiei de Științe a Moldovei, Științe Medicale, 2005, nr. 3, p. 8-14.
2. Gh. Țîbîrnă. Combaterea Cancerului. – Ed. Universul, Chișinău, 2000, p. 106.
3. V. Cernat, D. Sofroni, Gh. Țîbîrnă. Managementul serviciului Oncologic în Republica Moldova. // Buletinul AȘM, Științe Medicale, 2007, 4, 374-380.
4. Чиссов В.И., Дарьялова С.Л. Онкология, Клинические рекомендации Ассоциации онкологов России, 2006, с. 3-24, с. 103-142.
5. Cernat V., Punga J., Bîlba V. Tehnologii moderne în managementul serviciului oncologic. Buletinul Societății Științifico-Practice a Oncologilor din RM, Nr.1, 2011. p. 34-35 (0,12).
6. Guțu L., Sofroni D., Eșanu N., Casian N., Ancuța E. Managementul cancerului cervical în baza protocolului

clinic național. *Buletinul Societății Științifico-Practice a Oncologilor din RM*, Nr.1, 2011. p. 74-81 (0,48).

7. Valuța D. Screeningul cancerului de col uterin. prima experiență din Republica Moldova. *Buletinul Societății Științifico-Practice a Oncologilor din RM*, Nr.1, 2011. p. 169-172 (0,24).

8. Crîlova, Olga; Petrova, Aliona; Jovmir, V.; Rotaru, Natalia; Jovmir-Popa, Dorina. Programul de screening al cancerului glandelor mamare în R.Moldova: standarde, rezultate și perspectivă. In: *Sănătate publică, economie și management în medicină*. Chișinău, 4(43) 2012, pag.93 ISSN 1729-8687.

9. Чернат, В. Ф.; Цыбырнэ, Г. Ф.; Жовмир, В. К.; Габуния, М. К. Программа противораковой борьбы и развития онкологической службы в Республике Молдова. VII съезд онкологов и радиологов стран СНГ. № (52), Астана, Республика Казахстан, 5-7 сентября 2012 г., стр. 24.

10. Чернат, В. Ф.; Жовмир, В. К.; Пунга, Ж. В.; Валуца, Д. В.; Габуния, М. К. Проведение скрининга рака молочной железы и рака шейки матки в условиях страховой медицины в Республике Молдова. VII съезд онкологов и радиологов стран СНГ. № (76), Астана, Республика Казахстан, 5-7 сентября 2012 г., стр. 37.

11. Чернат, В. Ф.; Пунга, Ж. В.; Монул, В. Ф.; Продан, Л. М.; Кошуг, Н. Г.; Погонец, В. Б.; Габуния, М. К. Опыт подготовки семейных врачей в области онкологии в условиях Института Онкологии Республики Молдова. VII съезд онкологов и радиологов стран СНГ. № (1140), Астана, Республика Казахстан, 5-7 сентября 2012 г., стр. 538.

12. Țîbîrnă, Gh.; Cernat, V.; Bîlba, V. Noi procedee de management al serviciului oncologic în Republica Moldova. In: *Conferințele Institutului Regional de Oncologie Iași. Zilele Oncologiei Iașene, ediția a VIII-a. Volum de rezumate*. Iași, 22-24 noiembrie 2012, p. 245.

13. Cernat, V.; Țîbîrnă, Gh.; Bîlba, V.; Punga, Janna. *Managementul serviciului oncologic din Republica Moldova*. In: *Buletinul Academiei de Științe a Moldovei. Științe Medicale* № 4 (40) 2013. ISSN 1857-0011. Pag. 12.

14. Prepeleța, Diana. *Metode miniinvazive de diagnostic precoce ale cancerului glandei mamare în condiții de ambulatoriu*. In: *Buletinul Academiei de Științe a Moldovei. Științe Medicale* № 4 (40) 2013. ISSN 1857-0011. Pag. 111.

15. Cernat, V.; Bîlba, V. Aspecte medico-sociale ale morbidității și invalidității oncologice în Republica Moldova. In: *Buletinul informațional al Societății Științifico-Practice din Republica Moldova*. nr. 2 (2012), Chișinău, 2013, ISSN 1857-4572.pag. 46-50.

16. Cernat, V.; Gabunea, Marina; Valuță, Diana. Screening-ul cancerului de col uterin în Republica Moldova: rezultate, eficacitate și perspective. In: *Buletinul informațional al Societății Științifico-Practice din Republica Moldova*. nr. 2 (2012), Chișinău, 2013, ISSN 1857-4572. pag. 51-57.

17. Cernat, V.; Prepeleța, Diana. Etapizarea metodelor de diagnostic în depistarea cancerului glandei mamare în Republica Moldova. In: *Buletinul informațional al Societății Științifico-Practice din Republica Moldova*. nr. 2 (2012), Chișinău, 2013, ISSN 1857-4572. pag. 58-60.

18. Jovmir, V.; Crîlova, Olga, Popa, Dorina. Particularitățile și rezultatele screening-ului mamografic a cancerului mamar în raionul Anenii Noi. In: *Buletinul informațional al Societății Științifico-Practice din Republica Moldova*. nr. 2 (2012), Chișinău, 2013, ISSN 1857-4572. pag. 40-46.

19. Prepeleța, Diana. Prioritățile metodelor de diagnostic ale cancerului glandei mamare în condiții de ambulatoriu. In: *INFO-MED, Revistă științifico-practică*. 2013, №2 (22), ISSN 1810-3936. p.40-44.

20. Prepeleța, Diana. Valoarea semnificativă a diferitelor metode de diagnostic în rata depistării cancerului glandei mamare în Republica Moldova. In: *INFO-MED, Revistă științifico-practică*. 2013, №2 (22), ISSN 1810-3936. p.44-47.

21. Чернат, В.; Цыбырнэ, Г.; Пунга, Жанна; Габуния, Марина; Билба, В. Заболеваемость населения Республики Молдова злокачественными новообразованиями In: *Вопросы Онкологии. Материалы VIII Всероссийского съезда онкологов*. Ст. Петербург, приложение №3, 11-13 сентября 2013, Том 59, стр. 210.

22. Cernat, V; Donscaia, A; Bîlba, V; Coșciug, N; Prepeleța, D; Iurcu, C; Brega, D; Monul, V; Tuzlucov, P; Lișița, N; Ureche, V; Piterschii, A. Managementul depistării precoce a maladiilor oncologice și optimizarea serviciului oncologic în Republica Moldova. *Buletinul Academiei de Științe a Moldovei, Științe medicale*. 2014, (4) 45, 304-310. ISSN 9877.